

ԲԱՆԱՏԻՐԱԿԱՆ

ՊԱՇՏՈՒ, ՊԱՇՏԻ

- 6 -

ԱԽՈՒԹԻ ՆԱՐԿԱՅ տարւոյ Ապրիլի թիւին
մէջ Ն. Ազգական բաւական մանուածա-
պատ գրութեամբ մը փորձած է վերի եր-
կու բառերուն ծագման վերլուծութիւնը
ընել: Իր տեսութիւնները սակայն յեցած
են սոսկ կարծիքներու և ենթագրութիւն-
ներու վրայ, որոնք բատ իս բոլորովին քր-
մածին և անարդէք են:

Պ. Աղբալեանէն շատ տուած, արդէն
ուշունք և գոշտել բառերուն ստուգարանու-
թիւնը տուած է Տոքթ. Յ. Թիրեաքեանի
Արիահայ Բառարան»ը՝ Ամբարիչը բառին
տակ (էջ 22) սա տողերով.

«Ամբարիշտ—ան ժխտականով որ քի
քով չ պարձած է և բարիշտ (որ և պա-
րիշտ=տեր.) արմատով մի բարդութիւն,
իր տարբերութեան որ կը թերանայ ի կրօնա-
կանս, և տարածաբար՝ անփրաւ, անզգամ,
չարագործ, և այլն։ Պետք արմատը դուն
ուրեմն գործածուած է մեր մէջ, զ. օ. իս-
կարէլ և մի քանի այլք, այլ ասոր տեղ
իւր ամփոփ դաշտ ձեւն է յաճախականը,
պաշտեմ, պաշտօն, աստուածապաշտ, արե-
ւապաշտ, և այլն. մինչ Պարսիկը միշտ ան-
հեծ արեւ, անշիրտ։ Առաջին ամպա-
փոփոխ կը գործածէ. անշիրտ։ և այլն։

Որմէ կը տեսնուի թէ մեր դաշ կամ
Դաշը արմատը թէ կազմով և թէ խմառ-
ապ կը համապատասխանէ պ. Շահ ին-
Այս է անա բառիս ստուգաբանութիւնը
պարզ և մեկին: Ալ ինչ տեղի կայ ձրի
Խնթագրութիւններու թէ դրւած ձեւ մը
եղած է երր արդէն լիզուին մէջ զոյութիւն
ունի դրւելու ձեւը, հոգ չէ թէ մերը է իսկ
Պ. ք. - քանզի, ինչպէս յայտնի է, ձայնա-
լորները կրնան տարբերի ուստի և հաշուի
չեն առնուիր համամատութեանց մէջ:

լենչ հիման վրայ նաև ենթագրել թէ
դաշտում ձեւ մը ունեցած ենք ի հնումն,
պաշտող նշանակութեամբ, «ինչպէս ուռու-
կը յաւելու յօպուածագիրը, նշանակում է
ուռու, կտրող՝ հատանել կամ ատանել բա-
յի ու արմատից»:

Ես չկրցաւ առաջ բայ մը դանել որ

հատանիմէն եկած ըլլայ, և ոչ ալ ատառնիմ ձեւը տեսած եմ տեղ մը: Թէ որ պատմը ակուայ պիտի հասկցուի բռն բառը սովո՞ն է և ու բնաւ կապ չունի հատանիմ բային հետ: Արդու մը հաւասարութիւնը, որ զրուած է դարձած կամ դաշտմացածին ձեւերը մեկներու համար, բացաբացակապէս զորորէ և ո՛ւելէ կիխոէ:

Այսպիսի մոլոր համբաների Պ. Ազրալ-
ևն կը տանի մեզ այլ բաւելիցներու, մեր
առջի հանելով դաշտավահան, դաշտահան և այլն,
կերտութիւնները, որոնց համեմու համար
երեւակայութեան ազատ թոփչք տուած է:
Իրեւ թէ «Ճամանակի ընթացքին խօսող-
ների լցուական զիտակցութեան մէջ ա-
ածանցը կորցրած է իր արժէքը և զագա-
րել է զիտակցուի իրը առաջ Հնչական մի
բարեցրում աւ ածանցը չը փոխած է ՚ի-
և աւ ածանցն այնուհետեւ ոկտած է կի-
րարկուի աւ կիրապարանեռով»:

բ՞րը և ո՞ւր ա՞ անող նշանակութիւնը
ունեցած է հայերէնի մէջ, թէ որ այդ ալ
լոյն ենթագրական է, ապա զերի հատուածը
եւ կարեւորութիւն չունի:

Պաշտօն բարին մասին խօսելով Ազքաւ-
հան կը յիշեցնէ թէ սորա հին գրութիւնն
է պաշտօն, որուն նախկին ձեւը «պէտք է
լինէր պաշտօն», որ է պաշտօն ձեւի մի
ձեւափոխութիւն, բ և - հնչումների լծոր-
դութեան հետեւանքով»: Անայն ենթա-
գրութիւններ: Ո՞վ զգիտեր թէ ո՞ւ եղած
է չ. գ. օ. Պաւոս՝ Պօղոս, հաւը՝ հօր, աւըն-
նել՝ օրհնել, աւզնել՝ օգնել, ևայն, ասոնց
կարգին և պատահ՝ պատօն:

ինչո՞ւ այստեղ ենթագրելթէ «առ զու-
դաձայնի միջև (առևիլ շխակ էր ըստ առա-
սպաւած է մի » սրբէսղի պաշտաճ հան-
ուի : «Ու ա հնչումների լծորդութեան հե-
տեւանքով» խօսքին մէջ ըլ տպագրական
սխալ կը համարիմ փոխանակ մի, քանի որ
խնդրոյն մէջ է զիրը չկայ: Բայց չեւ-
հնչումները երբեք լծորդ չեն, որով պաշ-
տօն բասին մասին գրուածն ալ ինքնին
գուրը կ'ինալ :

Պաշտօն և դաշտել բառի բուն ծագման և
սրբինուածութիւնը մասին այլպիսի բըռ-
նազրոսիկ վերլուծումներ տալէ յետոց, Պ.
Աղբաղենին կ'անցնի անոնց հնագոյն իմաս-
տին ու կը հրամանէ մեզ ծիծաղելի զիւ-
տեր: Աւրիկէ ուր, կը զարմանամ, հանդի-

տութիւն կը տեսնէ մեր բարձրին և տակ՝
յարժադրութիւն մէջ, արմատ գործարք և արշադրութիւն, որ է հաշտեցնել:

Հետեւարար նմանաձայնութենէն խառ
ըուուծ է: «Իր շ վերջաւորութիւնը, կ'ը-
սէ, կըուում է Պ.ի վերացական բառերի
նոյն վերջաւորութեան, այսպէս շոշ-
ջանք, ճիզ ևայլն»:

Պ. Աղքալեան կը մռանա՞յ արդիօք թէ
շը բառին էութենէն է և կարելի
չէ բաժնել իրարմէ, մինչդեռ Պ. Շն Հ-
բառին շը մասնիկ է կոշ արմատին վրայ
աւելցած, յորմէ ն կոշից բայ ին
կազմով են նաև գարշուն, գալշուն, աշեց, ջալշուն
որոնց արմատն է բայ շ, շանշ, գարշ, այսպիսով բարձրն է, կը զրէ Աղքալեան, և
իմաստի տեսակետով համարմէք է մեր
հայ արմատին, որից կազմուած են Հ-ը-
նի, Հ-ը-նին և նոյն արմատն ունեցող
միւս բառերը: «Հ-ը արմատի մի պարզ ձեն
ենք համարում այ արմատը, ինչպէս Հ-ը
արմատի պարզ ձեն է առ հատանակ, առանել,
առանել»: Այ արմատից ենք ծագած հա-
մարում յ-ը բառը որ նշանակում է զոհ,
նու էրք»:

Մայրէ ի ծայր սխալ: Մեր հայոր պարա-
կերէն և պահաւերէն շուն բառն է և բնաւ
զործ չունի բարձրին հատ. իսկ յ-ը ալ ալ
կը համապատասխանէ Պ. Շն ին, յորմէ
նիշ բայ որ կը նշանակէ պաշտել: Յ-ը
բառին յն նախզիք չէ այլ էութենէն է
բառին, ուստի երեւակայական այ ար-
մատ մը զոյսութիւն չունի (ՏԵ՛ս Ար. Բառ.
էջ 225 և 267): Այս հիման վրայ որչափ
զաւեշտական պիտի գտնէ ընթերցողը Պ.
Աղքալեանին գրութեան վերջին հատուածը:

Դիւնոր

Մ. Յ. Թիմեսքեան

ՈՒՂԱՉՈՒՄ

ԱՄՍԻՆ ԵՐԿԱՐԻ ԱՄԻԿ ՔԵՐԱՄՈՒԱԾԻԿԻՆ
(ԱՄՄՆ էջ 203, երկրորդ սիւնակ) վերջին
տան առաջին առղին մէջ «Մըթքնչազի մէջ
երկրուամբ պէտք է ըլլայ պիրիկուամ»:

ԼՈԶԱՆԻ ԿՐՈՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՇԽԱՐԱՅԻ
ԺՈՂՈՎԸ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

ՍիՌՆի նախորդ բիւիմ Խմբագրականով
բազարած կիմ Իոզանի ժողովիմն շամակուրիւ-
նը, իրեւ կրօնական մեծ շարժուած Քիւսո-
նիական Եկեղեցոյ այս դարուն պատուրիան
մէջ, և ըստ կիմն որ չիմ զիմեր բիւն է կերպոյ
պիտի մասնակցի Հայց. Եկեղեցին այդ ժողովիմ:

Խճզգի որ տեսնուեցաւ հայ թերեւու
մէջ, Մայր Արոն ուղարկի հրաւեր սացած և
Հաւասի ու Կարզի համաժողովի հարուվա-
րուրինն և Ամենայի Հայոց Վիճ. Հայրազե-
րը, իր կողմէն Յանձնաժողով մը նշանակած է
Իոզանի ժողովիմ մէջ Հայց. Եկեղեցին ներկայա-
ցնելու համար: Այդ Յանձնաժողովին անդամ-
ներ են Տիրայր Մրազան Ամերիկայի առաջ-
նորդ, Դեւնի Եպո. Դուռեան Մամչիսրի
Հովիւ և Գրիգորիս. Եպո. Պարիսիան Կրոսկի. Պատուիրակ Եւրոպայի:

Մայր Արոնյ Գեր. Հոգեւոր Խորհուր-
դը, յանուն Ն. Ս. Օծուրեան Ամ. Հայոց Վիճ. Հայրազերինի, հետեւակ պաշօնապիրը ուղղած
է Յանձնաժողովի անդամներուն. պաշօնապիր
մը, որ կը զօք Յանձնաժողովին իրաւաու-
րիան սահմանի Իոզանի ժողովին մասնակցելու
համար:

Պաշօնապիրը գրուած է Գեր. Հոգեւոր
Խորհուրդի Գիւմանին, և կը կրէ 451 Թիւը և
4 Յունիս 1927 բուականը:

1926 թուի մայիսի 19ը թուակիր The
Secretariat of the World Conference on Faith and Orderի հրաւերի հետեւանքով նորին Վեհա-
փառութեան թ. . հայրապետական կոնգրե-
սով կարգուել է մի Յանձնաժողով նախու-
գահութեամբ Տ. Տիրայր Արքականի.
և անդամակցութեամբ Տ. Դեւնի Եպո. Դուռ-
եանի և Տ. Գրիգորիս. Եպո. Պարիսիանի
առաջիկայ օպստոսի 3-21ին Լոզանում
զումարուելիք քրիստոնէական եկեղեցինե-
րի Համաժողովին ներկայանալու, իրբեւ
Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի
ներկայացուցիչներ, ներկայացնելու Հայ
Առաքելական հինաւուրց Եկեղեցին:

Գեր. Հոգեւոր Խորհուրդը՝ Վեհափառ
Հայրապետի ցանկութեան և պատուէրի
համաձայն մշտկել է այն սկզբունքները,